

Становище

на доц. д-р Даниела Тодорова Маркова, ПУ „Паисий Хилендарски”

относно дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на СУ „Св. Климент Охридски”

в област на висше образование 1. Педагогически науки
професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...
(Методика на обучението по изобразително изкуство)

тема на дисертационния труд: «Формиране на визуална грамотност на студенти в процеса на обучение по изобразително изкуство»

автор на дисертационния труд: Лиляна Орлинова Дворянова

научен ръководител: проф. д-р Бисера Вълева

Общо представяне на докторанта

Лиляна Дворянова е докторант към катедра „Визуални изкуства” към Факултета по начална и предучилищна педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“. Концепцията на изследването се реализира и след изтичането на тригодишния срок и отчисляването ѝ като докторант с право на защита, като следващите три години докторантката продължава да води семинарни упражнения по дисциплината „Теория на художествения образ“ (ТХО) със студенти от специалност „Изобразително изкуство“. Изследването се базира главно на тази дисциплина, както и на паралелни наблюдения върху изпълнението на теоретични и практически задачи по други учебни дисциплини. Докторантката има наблюдения и пряк преподавателски опит в няколко посоки - нивото на подготовка на кандидат-студентите по време на приемните изпити в специалност „Изобразително изкуство”; работата на студентите в рамките на учебните часове по практическите дисциплини, както и по време на конферансите в края на семестрите; провеждането на студентската „Лятна практика”; нивото на подготовка и крайните резултати по време на семестриалните изпити по ТХО и Неконвенционални форми; преки наблюдения по време на защита на художествени проекти от дипломанти. Този опит ѝ дава възможност да оформи представа за нивото на визуалната грамотност на студентите.

Бих искала да споделя своето първо впечатление от досега ми с научната и художественотворческата дейност на докторантката. Преди време ми беше попаднал сборник с интересни статии „Образователни иновации в сферата на визуалните изкуства”, в който вероятно поради интереса ми към проблематиката свързана с визуалното възприятие, впечатление ми направи статията на Лиляна Дворянова „Образованото око – да разбираме това, което виждаме. Пресечни точки между теория и практика в преподаването на изобразително изкуство”. Не познавах авторката, но нещо ми подсказваше, че трябва да запомня това име. По-късно, вече включена в състава на научното жури, бях изненадана, че този „зрял” и задълбочен текст е написан от докторант. Преглеждайки документацията, свързана с автобиографичните данни и портфолиото на докторантката, видях една корица към книга на Еманюел Пагано, която от многото образи във виртуалното пространство, почти случайно попаднала пред очите в някакъв момент на бегло разглеждане, бях запомнила. Така формираната ми предварителна представа за докторантката, се допълни чрез професионално изпълнените илюстрации на книги към различни издателства, учебниците, учебните помагала и фотографиите, представени в нейното портфолио. Професионалният опит на докторантката е сериозен, множеството участия в изложби потвърждават, че става

въпрос за оформен творец в сферата на концептуалното изкуство и експерименталната фотография. Получените награди са признание за проявения професионализъм в творбите ѝ.

Споделям мнението, че за осъществяване на ефективен контакт със студентите в преподавателската работа, има голямо значение съчетаването на преподавателски умения и творчески способности от страна на преподавателя. Обучението е процес, в който влияние имат колкото методите на преподаване, които използва преподавателя, толкова и собствената му личност и творчески постижения.

Информацията за художественотворческата дейност и преподавателската работа е от полза за докторантката, защото подсилва убеждението, че представените научни тези са преживени и осмислени на практика.

Актуалност на проблематиката

Напълно съм съгласна с аргументите, изтъкнати от докторантката за актуалността на проблема за визуалната грамотност на студентите и подкрепящи необходимостта от конкретни изследвания, още повече че с тези проблеми се сблъскват повечето преподаватели в областта на изобразителното изкуство.

Основната теза е, че възприемането и сътворяването на изкуство предполага образование на окото, е добре защитена. Способността за разбиране тълкуване на образа е резултат от визуално оgramотвяване. Игнорирането на значимостта на проблема, ще ни сблъсква с гледащи, но невиждащи възприемащи.

Разработеният проблем е с теоретико-приложен характер и неговото проучване би могло да допринесе за повишаване на нивото на „визуална грамотност“ на студентите.

Познаване на проблема

Докторантката добре познава състоянието на проблема и анализира творчески литературния материал. Философското образование в магистърска програма обяснява в голяма степен постигнатата философска задълбоченост на дисертационния труд.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Представеният труд е с обем от 285 стр. - 248 страници текст и 37 страници цветни приложения, съдържащи текстови бележки и фотографии, комплектовани в отделно книжно тяло. Приложен е компакт диск, който съдържа допълнителни визуални материали. Библиографията обхваща 101 източника (41 на кирилица, 15 електронни на кирилица; 16 на латиница и 29 електронни на латиница).

Структурата на труда показва добра организираност на работата на докторантката, добра подреденост на отделните проблеми, степенуване по важност на предстоящите за разрешаване задачи. Изложението на дисертационния труд е разработено систематично. Отделните части са взаимосвързани, параграфите следват логическа последователност. Удачно за целите на научното изследване е уточняването на понятийния апарат, което е направено прецизно. Открито е значимостта на ключовото понятие „визуална грамотност“, разгледани са понятия като „визуална култура“ и „визуално мислене“. Добре обмислени и систематизирани са способностите, които визуалната грамотност трябва да развива: осмисляне и разбиране на творбата в различни контексти (исторически, теоретичен, социален, медиен и т.н.); анализирането ѝ (синтактичен и семантичен анализ или формален и съдържателен); оценяване (естетически вкус и способност за изразяване на лично мнение); интерпретиране (поява на нови идеи във връзка с възприетото или на базата на творба от друг автор); създаване на собствени творби - добра основа за създаване на методическа система на обучение.

Разгледани са актуални теории, като се акцентира върху различни възгледи, извеждащи на преден план както класическите, така и съвременните постановки на въпроса.

Изборът на изследователските подходи отговаря на поставените цели на изследването.

Докторантката притежава необходимите професионални умения и теоретични познания, познава и прилага ефективно методите на научното изследване, като показва умения за открояване на основните проблеми, за анализиране на емпирични данни и аргументирано извеждане на съответните изводи.

Дисертационния труд има постижения, както от теоретичен, така и от практико-приложен характер. В приложенията са включени богат илюстративен материал, текстова, фото и видео документация. Докторантката е създала оригинални пособия и помагала, даващи възможност за използване на информационни и игрови способности в обучението на студентите. Арт-картите се използват успешно в различни варианти особено в арт-терапията, удачно е прилагането им в изследването, като силата им според мен е в смяната на обичайния стереотип на възприятие, което е особено необходимо във време когато лавината от образи притъпява в голяма степен сетивата.

Методика на изследването

Представената методика отговаря на поставената цел и задачи, като анализът на резултатите показва ефективността на избраната методическа система.

Преценка на публикациите на докторантката

Публикациите на докторантката от участия в научни форуми са по посока на тематиката на дисертационния труд.

Оценка на автореферата

Авторефератът е съобразен с изискванията и предназначението на този тип научна разработка и отразява адекватно текста на дисертацията. Представени са съществените за предмета на изследване части от текста.

Бележки и препоръки

Параметрите на изследването - обект, предмет, хипотеза и задачи са ясно определени, заложените задачи са добре изяснени. Струва ми се, че в известна степен *обект на изследването* се припокрива с *основната цел на изследването*.

Приемам отбелязаните научни приноси, които биха могли да се подредят в логична последователност.

Препоръчвам докторантката да помисли за публикуване на предложената и апробирана оригинална методическа система от семинарни упражнения и практически задачи, които ще бъдат полезни за развиване на визуалната грамотност на студентите.

Заклучение

Представеният дисертационен труд и авторефератът отговарят на изискванията за ЗРАСРБ. Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Докторантката притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Имайки предвид качествата на дисертационния труд, неговите теоретични и практически приноси, проявената способност за провеждане на научно изследване, както и творческите способности на Лиляна Орлинова Дворянова, **убедено давам**

своята положителна оценка на представения дисертационен труд и предлагам да й бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по изобразително изкуство).

12. 09. 2017 г.

изготвил становището:

/доц. д-р Даниела Маркова/